

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**



**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKOBOTO OCBITHЬOTO KOМПОНЕНТУ  
«МІКРОБІОЛОГІЯ ГАЛУЗІ»**

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *18 «Виробництво та технології»*

Код та найменування спеціальності *181 «Харчові технології»*

Освітньо-професійна програма *«Технології продуктів бродіння, напоїв та виноробства»*

Ступінь вищої освіти *бакалавр*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності *181 «Харчові технології»*  
*« 13 » вересня 2024 р. протокол № 1 .*

Реєстраційний номер в навчальному відділі

К 10 - 01/ 2024-25

## 1. Загальна інформація

**Кафедра:** [Харчової хімії, експертизи та біотехнологій](#)  
**Викладач:** **Сгорова Антоніна Вікторівна**, доцент кафедри харчової хімії, експертизи та біотехнологій

**Контакти:**  
antoninaegorova59@gmail.com,  
+38 050 633 74 70

[Профайл викладача](#)



**Освітній компонент викладається на 3 курсі у 5 семестрі**

**Кількість: кредитів - 3, годин – 90**

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	лабораторні
денна	42	18	24
заочна	18	8	10
<b>Самостійна робота, годин</b>	Денна – 48		Заочна – 72

[Розклад занять](#)

## 2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент ОК 17) «Мікробіологія галузі» є однією з фундаментальних дисциплін для студентів-технологів, тому що її знання є основою для забезпечення біологічної стабільності напоїв, відсутності харчових інфекцій і отруєнь у споживачів, мікробіологічної безпеки і якості. Мікробіологічні показники є критеріальними й основними при визначенні якості та безпеки продуктів з комплексу органолептичних, фізико-хімічних, біохімічних та інших показників. Методологічні основи реалізації системи НАССР на харчових підприємствах, в закладах харчування покладено в основу дисципліни «Мікробіологія галузі» надає здобувачам вищої освіти теоретичні та практичні знання щодо мікробіологічних аспектів досягнень сучасних технологій виготовлення вина, пива та інших напоїв. Галузь промислової мікробіології вивчає мікроорганізми – контамінанти сировини, технологічну мікробіоту та явища, що ними обумовлюються, фактори зовнішнього середовища, які використовують для регулювання життєдіяльності мікроорганізмів при виготовленні напоїв, при зберіганні сировини.

Освітній компонент «Мікробіологія галузі» базується на знаннях, отриманих здобувачем вищої освіти в результаті вивчення освітніх компонент «Технічна мікробіологія», «Біохімія за основами фізіології харчування». Послідовні – "Технологія вина", "Технологія солода, пива та слабоалкогольних напоїв"

## 3. Мета освітнього компоненту

Мета освітнього компоненту «Мікробіологія галузі» є: оволодіння знаннями та практичними навичками достатніми для формування компетентностей, які необхідні для забезпечення мікробіологічного супроводу інженерної діяльності технологів харчових виробництв. Глибоке вивчення задач та методів мікробіологічного контролю у харчових виробництвах; особливостей сировини, напівфабрикатів, головних та допоміжних матеріалів, готової продукції, як об'єктів дослідження мікробіології; особливостей створення напоїв як об'єктів дослідження мікробіології; факторів зовнішнього середовища, які використовують для регулювання життєдіяльності мікроорганізмів при зберіганні сировини та напоїв; збудників захворювань, які передаються через напої та методи їх профілактики; властивостей санітарно-показових мікроорганізмів; засвоєння основ класичних та сучасних методів мікробіологічного контролю в харчовій промисловості та способів попередження потрапляння сторонніх мікроорганізмів у сировину та готову

продукцію з метою профілактики їх захворювань.

#### 4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компонента «Мікробіологія галузі» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 181 «Харчові технології»](#) та [освітньо-професійній програмі «Технології продуктів бродіння, напоїв та виноробства»](#) підготовки бакалаврів.

##### Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, вирішувати проблеми в процесі навчання та професійної діяльності, що корелює з умінням проводити аналіз та синтез явищ і процесів, базуючись на основних логічних аргументах та перевірених фактах; організувати та проводити внутрішній аудит та контроль якості харчових підприємств, закладів ресторанного господарства та закладів рекреаційного спрямування.

##### Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

K15. Здатність впроваджувати у виробництво технології харчових продуктів на основі розуміння сутності перетворень основних компонентів продовольчої сировини в продовжте хнологічного процесу.

K17. Здатність організувати та проводити контроль якості і безпечності сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів.

K31\*. Здатність застосовувати глибокі знання фізико-хімічних властивостей різних видів сільськогосподарських рослин, а також їх господарсько-корисних ознак для створення технологій отримання високоякісної та безпечної продукції з урахуванням змін в сировині і напівфабрикатах рослинного та тваринного походження при розробленні та удосконаленні технологій виробництва продуктів бродіння, напоїв і вина для повноцінного життя людини на основі концепції сталого розвитку та реалізації національних та регіональних стратегічних пріоритетів та сприяти розвитку галузей агропромислового комплексу.

##### Програмні результати навчання:

ПР05. Знати наукові основи технологічних процесів харчових виробництв та закономірності фізико-хімічних, біохімічних, мікробіологічних перетворень основних компонентів продовольчої сировини під час технологічного перероблення.

ПР11. Визначати відповідність показників якості сировини, напівфабрикатів та готової продукції нормативним вимогам за допомогою сучасних методів аналізу (або контролю).

ПР31\*. Використовувати знання біотехнологічних, фізико-хімічних, мікробіологічних процесів під час розробки нових та удосконалення існуючих технологій харчових виробництв у відповідності до норм і попиту споживачів.

#### 5. Інформаційний обсяг освітнього компонента

##### 5.1 Перелік лекційних занять

Тема	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Зміст і завдання дисципліни, її місце у формуванні фахівців. Основи мікробіологічного контролю у харчових виробництвах. Мікробіологічні та санітарно-гігієнічні критерії безпеки харчових продуктів. Особливості загального мікробіологічного оцінювання харчових продуктів. Якісні та кількісні методи контролю.	2	1
2	Наукові основи технологічних процесів харчових виробництв. Основи біотехнології виробництва вина та пива.	2	1

	Характеристика та роль мікробіоти у бродильних виробництвах. Методи визначення мікроорганізмів в сировині та готовій продукції.		
3	Чисті культури дріжджів. Фенотипи дріжджів. «Дикі дріжджі». Їх роль у виробництві. Морфологічні, культуральні та фізіологічні властивості дріжджів.	4	2
4	Хвороби та вади вина та пива. Джерела інфікування. Мікробіологічне помутніння. Методи профілактики, пригнічення та лікування. Речовини, які запобігають хворобам вина та пива.	4	1
5	Безалкогольні напої, мінеральні води, їх класифікація. Контамінуюча мікробіота. Мікробіологічний контроль, показники контролю.	3	1
6	Вплив технологій виробництва на ступінь мікробної контамінації харчових продуктів. Використання факторів зовнішнього середовища для регулювання життєдіяльності мікроорганізмів при виробництві та зберіганні харчових продуктів. Біози. Сучасні методи мікробіологічного контролю сировини та готової продукції.	1	1
7	Мікробіологія допоміжної сировини. Мікробіота цукру, солі, спецій та прянощів, її роль на якість, безпеку та тривалість зберігання готової продукції.	2	1
<b>Разом за ОК:</b>		<b>18</b>	<b>8</b>

## 5.2 Перелік лабораторних робіт

№ з/п	Назва лабораторної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Задачі мікробіологічного контролю на заводах. Обов'язки мікробіолога бродильного виробництва. Об'єкти та методи мікробіологічного контролю. Поживні середовища та їх використання в мікробіології.	2	1
2	Морфологічні, культуральні ознаки та фізіологічні властивості винних дріжджів. Визначення фізіологічного стану дріжджів.	2	0,5
3	«Дикі» дріжджі шкідники бродильного виробництва. Мікробіологічний контроль основної сировини. Мікроскопування змивів з сировини та посіви у відповідні поживні середовища.	2	0,5
4	Плісєневі гриби – шкідники виноградників та виноробства. Виділення чистих культур дріжджів за методом Лінднера. Визначення фенотипів дріжджів.	2	1
5	Морфологічні, культуральні, фізіологічні властивості оцтовокислих бактерій. Їх вплив на якість продукції. Методи профілактики та лікування. Мікробіологічний контроль допоміжних матеріалів. Посіви цукру та желатину.	2	1
6	Морфологічні, культуральні, фізіологічні властивості молочнокислих бактерій. Їх вплив на якість продукції. Облік посівів цукру та желатину.	2	1
7	Бактеріологічний контроль консервів групи А (соки) до стерилізації. Показники контролю. Посів.	2	1
8	Контроль консервів групи А на промислову стерильність. Облік посівів.	2	1

9	Мікробіологічний контроль пива за показниками якості. Посів пива.	2	0,5
10	Хвороби та вади пива. Джерела інфікування. Облік посівів пива.	2	0,5
11	Мікробіологічний контроль ємностей та обладнання. Шкала Саєнко. Посіви.	2	0,5
12	Сучасні методи мікробіологічного контролю сировини та готової продукції на прикладі роботи мікробіологічного аналізатору «Бак Трак 4300» (Австрія), «Люмінометр» (Японія).	2	0,5
<b>Всього за ОК:</b>		<b>24</b>	<b>10</b>

### 5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції: - перетворення основних компонентів продовольчої сировини впродовж технологічного процесу; - мікробіологія напоїв: санітарні вимоги до сировини і принципи технології; джерела мікробіоти напоїв; стерилізація соків. - методи профілактики, пригнічення та лікування. Речовини, які запобігають хворобам вина та пива.	20	32
2	Підготовка рефератів з мультимедійним супроводом, доповідь з презентаціями.	14	25
3	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до лабораторних занять.	14	15
<b>Всього за ОК:</b>		<b>48</b>	<b>72</b>

### Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- письмові контрольні роботи за окремими темами або модульні контрольні роботи;
- тестування знань здобувачів з певних тем або з певних окремих питань ОК;
- виконання і захист лабораторних робіт;
- усне опитування.

Підсумковий контроль – екзамен.

**Нарахування балів:**

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
<b>Змістовний модуль. ОСНОВИ МІКРОБІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В ХАРЧОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ. ХАРАКТЕРИСТИКА ТА РОЛЬ МІКРОБІОТИ У ВИРОБНИЦТВІ ТА ЗБЕРІГАННІ ПРОДУКЦІЇ</b>		
Лекційний курс*	-	-

Лабораторні роботи*	3*14=42	5*5=25
Самостійна робота (у вигляді індивідуальних завдань)*	8*1=8	25*1=25
Тестування	10*2=20	10*2=20
Всього за змістовний модуль	<b>70,0</b>	<b>70,0</b>
Екзамен	<b>30,0</b>	<b>30,0</b>
Всього	<b>100,0</b>	

\*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті.](#)

*Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів*

Підсумковий контроль для ОК – *екзамен*

27-30 балів	якщо здобувач демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, високу комунікативну культуру	відмінно
23-26 балів	якщо здобувач виявляє дещо обмежені знання навчального матеріалу, допускає окремі несуттєві помилки й неточності	дуже добре
18-22 бали	якщо здобувач засвоїв основний навчальний матеріал, володіє необхідними уміннями та навичками для вирішення стандартних завдань, проте при цьому допускає неточності, не виявляє самостійності суджень, демонструє недоліки комунікативної культури	задовільно
0-17 балів	якщо здобувач не володіє необхідними знаннями, уміннями й навичками, науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури	незадовільно

**Лабораторні роботи**

<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Оцінка</i>
<i>бали</i>			
<i>2,5-3</i>	<i>4-5</i>	<i>Лабораторна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	<i>відмінно</i>
<i>2-2,4</i>	<i>3-3,9</i>	<i>Лабораторна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	<i>дуже добре</i>
<i>1,5-1,9</i>	<i>2-2,9</i>	<i>Лабораторна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки</i>	<i>добре</i>
<i>1-1,4</i>	<i>1-1,9</i>	<i>Лабораторна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	<i>достатньо</i>
<i>0-0,9</i>	<i>0-0,9</i>	<i>Лабораторна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді</i>	<i>незадовільно</i>

**Тестування \***

<i>Денна/заочна бали</i>		<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Оцінка</i>
<b>9,0-10,0</b>		90 - 100 % правильних відповідей	відмінно
<b>8,0 -8,9</b>		74 – 89% правильних відповідей	дуже добре
<b>7,0 – 7,9</b>		60 – 73% правильних відповідей	добре
<b>5,0 – 6,9</b>		35 – 59 % правильних відповідей	достатньо
<b>0 – 4,9</b>		0-35 % правильних відповідей	незадовільно

### **Самостійна робота**

<i>Денна/заочна бали</i>		<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Оцінка</i>
<b>7-8</b>	<b>21-25</b>	Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
<b>5-6,9</b>	<b>15-20</b>	Самостійна робота відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
<b>3-4,9</b>	<b>10-14,9</b>	Самостійна робота відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
<b>2-2,9</b>	<b>5-9,9</b>	Самостійна робота відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
<b>0-1,9</b>	<b>0-4,9</b>	Самостійна робота не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

### **7. Засоби діагностики успішності навчання та методи навчання**

Діагностика успішності навчання здобувачів здійснюється за допомогою поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль складає наступні заходи діагностики: оцінювання роботи здобувачів на практичних заняттях (активність та коректність аргументації в бесідах, дискусіях, ситуативних завданнях виконання практичних завдань за формами; оцінювання індивідуальних завдань здобувачів з можливим використанням мультимедійного супроводу (усний захист); тестовий поточний контроль. Підсумковий контроль ОК – екзамен.

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять за ОК:

**Лекційні заняття:** словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.

**Практичні заняття:** групове обговорення питання, дискусії, тренінг, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, мозговий штурм, проєктний метод), тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань.

**Самостійна робота:** реферати, доповіді з презентаціями, робота з навчально-методичними матеріалами, науково-дослідна робота студентів (методи пізнання, аналогій, оцінка, ілюстрація тощо), конспектування лекцій.

### **8. Інформаційні ресурси**

#### **Базові (основні):**

1. Мікробіологія галузі. Мікробіологія в ресторанному господарстві: навчальний посібник/Єгорова А.В., Капрельянц Л.В., Труфкаті Л.В., Пожіткова Л.Г., Воловик Т.М.- Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2022.-168с
2. Конспект лекцій та лабораторний практикум з курсу "Мікробіологія галузі" [Електронний ресурс]: для бакалаврів галузі знань 18 "Виробництво та технології" спец. 181 "Харчові технології" освітньо-професійної програми "Технології зберігання, консервування та переробки м'яса" ден. та заоч. форм навчання. (Доповнені та перероблені) / Л. В. Капрельянц, Л. М. Пилипенко, М. І. Охотська та ін.; відп. за вип. Л. В. Капрельянц; Каф. біохімії, мікробіології та фізіології харчування. — Одеса: ОНАХТ, 2020. — 81 с.

3. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу "Мікробіологія галузі" [Електронний ресурс] : для студентів спец. 181 "Харчові технології та інженерія" освітньої програми підгот. "Технологічна експертиза та безпека харчової продукції" ден. та заоч. форм навчання / Л. М. Пилипенко, О. О. Килименчук, А. В. Єгорова та ін. ; відп. за вип. Л. В. Капрельянц ; Каф. біохімії, мікробіології і фізіології харчування. — Одеса : ОНТУ, 2023. — 72 с.
4. Мікробіологія галузі [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студентів спец. 181 "Харчові технології" освітньої програми підгот. "Технологічна експертиза та безпека харчової продукції" усіх форм навчання /Л.М. Пилипенко, О. О. Килименчук, А.В. Єгорова, Л.В. Труфкати; Одес. нац. технол. ун-т, Каф. харчової хімії та експертизи ; відп. за вип. А. І. Капустян. — Одеса, 2024. — 158 с.
5. Харчові технології. Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. В. Самохвалова, М. В. Артамонова, Г. В. Степанькова та ін. ; Держ. біотехнолог. ун-т України. — Вид. 2-ге, перероб. і допов. — Харків : ДБТУ, 2023. — 417 с.
6. Technical microbiology [Електроннийресурс]: textbook / L.V. Kaprelyants, L.M. Pylypenko, A.V. Yegorova etc.; Translated from Ukrainian K. Yeryganov. — Second edition, updated and revised. — Odesa, 2020. — 278 p.
7. Мікробіологія галузі. Мікробіологія бродильних виробництв: навч.посіб./ А.В.Єгорова, Л.В.Капрельянц, Л.В.Труфкати.-Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018.-136с.

#### **Додаткові:**

1. Мікробіологія харчових виробництв [Текст] : навч. посіб. / Л. В. Капрельянц, Л. М. Пилипенко, А. В. Єгорова та ін. — Херсон : Грінь Д.С., 2016. — 478 с.
2. Technical Microbiology: Compendium of lectures. Part One [Електроннийресурс]: For bachelors of branch 18 “Manufacture and Technology”, speciality 181 “Food Technology” of full-time and extramural education forms / L.V. Kaprelyants, L.M. Pylypenko, A.V. Yegorova etc.; Main author L.V. Kaprelyants; Translated from Ukrainian K.V. Yeryganov; Biochemistry, Microbiology and Nutrition Physiology Chair. — Odessa: ONAFT, 2019. — 80 p.
3. Технічна мікробіологія: підручник / Капрельянц Л.В., Пилипенко Л.М., Єгорова А.В., Пауліна Я.Б. та ін.; під ред. Л.В. Капрельянца. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. – 420 с.
4. ПирогТ.П. Загальнамікробіологія: підручник. – К.: НУХТ, 2010.–623 с.
5. Закону України "Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини".
6. Теоретичні основи харчових технологій: навч. посіб. / Л.Л. Товажнянський, В.А. Домарецький, А.М. Куц, Ф.Ф. Гладкий; за ред. Л.Л. Товажнянського; Нац. тех. ун-т “Харківський політехнічний інститут”. — Харків: НТУ "ХПІ", 2010. — 720 с.

### **9. Політика освітнього компоненту**

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015](#) та [роботодавців](#) [http://tvie.ontu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/%D0%92%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%86%D1%96%D0%B2-%D0%9E%D0%9F%D0%9F\\_%D0%A2%D0%9F%D0%91%D0%9D%D1%82%D0%B0%D0%92\\_%D0%91%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80.pdf](http://tvie.ontu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/%D0%92%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%86%D1%96%D0%B2-%D0%9E%D0%9F%D0%9F_%D0%A2%D0%9F%D0%91%D0%9D%D1%82%D0%B0%D0%92_%D0%91%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80.pdf)



Викладач

ПІДПИСАНО

Антоніна ЄГОРОВА

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри харчової хімії, експертизи та біотехнологій

Протокол від «27» серпня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри

ПІДПИСАНО

Антоніна КАПУСТЯН

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОП      ТЕХНОЛОГІЇ ПРОДУКТІВ БРОДІННЯ, НАПОЇВ ТА ВИНОРІБСТВА

доцент кафедри ТВтаСА

ПІДПИСАНО

Тетяна АФАНАСЬЄВА